

Nr 56

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i rusdrycksförsäljningsförordningen den 26 maj 1954 (nr 521) jämte i ämnet väckta motioner.

I en den 23 mars 1961 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 135, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogat förslag till förordning om ändring i rusdrycksförsäljningsförordningen den 26 maj 1954 (nr 521).

Beträffande *propositionens huvudsakliga innehåll* må här anföras följande.

För att kunna effektivare bekämpa langning av rusdrycker, bl. a. till ungdom, föreslås straff för den som innehar rusdrycker i uppenbart syfte att sälja dem olovligen. Dryckerna skall kunna tagas i beslag och förklaras förverkade.

I samband härmed förordas vissa ändringar i rusdrycksförsäljningsförordningen, sammanhängande med annan lagstiftning.

De nya bestämmelserna avses skola träda i kraft den 1 juli 1961.

Det avsedda *författningsförslaget* är av följande lydelse.

Förslag

till

förordning om ändring i rusdrycksförsäljningsförordningen den 26 maj 1954 (nr 521)

Härigenom förordnas, att 9 § 2 mom., 12 § 5 och 6 mom., 86 § 3 mom. samt 88 § rusdrycksförsäljningsförordningen den 26 maj 1954 skola upphöra att gälla samt att 1, 6 och 8 §§, 9 § 1 och 3 mom., 12 § 4 mom., 18, 35 och 80 §§, 81 § 1 mom., 86 § 4 mom., 87 §, 89 § 1 mom. samt 90 § 2 mom. nämnda förordning¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

1 §.

1 §.

Till rusdrycker — — — och starköl.

Till rusdrycker — — — och starköl.

¹ Senaste lydelse av 9 § 3 mom. se 1960: 254, av 12 § 4 mom. se 1959: 133, av 18 §, 80 § 1 och 4 mom., 81 § 1 mom., 87 § samt 89 § 1 mom. se 1957: 212.

(Gällande lydelse)

Med spritdryck förstås varje vätska som håller mer än två och en fjärdedels volymprocent etylalkohol och som icke är att hänföra till vin eller maltdryck.

Med vin — — — volymprocent etylalkohol.

Vad som är att hänföra till starköl angives i förordningen angående tillverkning och beskattning av maltdrycker.

6 §.

1 m o m. I den mån Konungen så förordnar må rusdrycker å apotek för medicinskt ändamål säljas på behörig läkares, veterinärs eller tandläkares recept. Vid sådan försäljning skola iakttagas de särskilda föreskrifter som därom utfärdas.

För försäljning av alkoholhaltiga läkemedel gälla särskilda bestämmelser.

2 m o m. Angående handel med skattefri sprit samt vissa alkoholhaltiga preparat m. m. är särskilt stadgat.

3 m o m. Om försäljning av rusdrycker i andra fall än förut i denna paragraf omförmåles för vetenskapligt, medicinskt, farmaceutiskt, tekniskt, industriellt eller likartat ändamål samt om försäljning av vin för kyrkligt behov meddelas särskilda bestämmelser av Konungen.

4 m o m. Genom vad i denna förordning är stadgat göres ej inskränkning i den rätt till försäljning av rusdrycker som grundas på gällande lagstiftning om frihamn och provianteringsfrilager.

Om rätt — — — särskilt föreskrivet.

8 §.

Partihandel med — — — 6 kap.

Försäljning för export må, utom i fall som avses i gällande lagstiftning om frihamn och provianteringsfrilager, bedrivas endast av partihandels-

(Föreslagen lydelse)

Med spritdryck förstås sådan sprit som icke är att hänföra till teknisk sprit, alkoholhaltigt preparat eller apoteksvara.

Med vin — — — volymprocent etylalkohol.

Med starköl förstås maltdryck, vars alkoholhalt överstiger två och åtta tiondels viktprocent.

6 §.

1 m o m. Utan hinder av vad i denna förordning är stadgat må vin säljas för kyrkligt behov enligt de föreskrifter som utfärdas av kontrollstyrelsen.

Om försäljning av vin och starköl för tekniskt, industriellt, medicinskt, vetenskapligt eller annat likartat ändamål är särskilt stadgat.

2 m o m. Genom vad i denna förordning är stadgat göres ej inskränkning i den rätt till försäljning av rusdrycker som grundas på gällande lagstiftning om frihamn och provianteringsfrilager samt om försäljning av obesattade varor å tullflygplats.

Om rätt — — — särskilt föreskrivet.

Vin och starköl, som enligt 12 § 4 mom. under g) införs såsom proviant på järnvägståg i internationell trafik, må utan hinder av vad i denna förordning stadgas användas för sålunda avsett ändamål.

8 §.

Partihandel med — — — 6 kap.

Försäljning för export må, utom i fall som avses i gällande lagstiftning om frihamn och provianteringsfrilager samt om försäljning av obesatt-

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

bolaget och tillverkare av rusdrycker som i 9 § sägs.

tade varor å tullflygplats, bedrivs endast av partihandelsbolaget och tillverkare av rusdrycker som i 9 § sägs.

9 §.

1 m o m. Angående brännvinstillverkares rätt att förfoga över tillverkat brännvin gäller vad därom är särskilt stadgat.

Den som till avsalu äger tillverka annan spritdryck än brännvin är pliktig att till partihandelsbolaget försälja vad som ej utföres ur riket eller till svensk frihamn.

3 m o m. Inom riket tillverkat starköl, som ej utföres ur riket eller till svensk frihamn, må försäljas endast till partihandelsbolaget, det i 13 § nämnda detaljhandelsbolaget eller bryggeri med rätt att tillverka starköl eller öl.

12 §.

4 m o m. Utan hinder — — — vanlig ordning;

c) resande, som ankommit från utrikes ort, för eget eller familjens bruk eller som gåva till närstående för personligt bruk tullfritt eller mot erläggande av stadgad tull införa rusdrycker i enlighet med av Konungen meddelade bestämmelser;

d) till proviant hänförliga, å fartyg eller luftfartyg medförda rusdrycker behandlas på sätt därom är särskilt föreskrivet; dock må sådana drycker, vilka förtullats såsom över-skottsproviant, icke föras från fartyget eller luftfartyget annorledes än för återutförsel i vederbörlig ordning;

e) rusdrycker uppläggas å provianteringsfrilager på sätt i särskild författning är stadgat; dock att å provianteringsfrilager upplagd sådan dryck ej må, utan tillstånd av Konungen för varje särskilt fall, disponeras annorledes än till fartygs eller

9 §.

1 m o m. Angående rätt för tillverkare av sprit eller vin att förfoga över tillverkad sådan vara gäller vad därom är särskilt stadgat.

3 m o m. Inom riket tillverkat starköl, som ej säljes för export, må försäljas endast till partihandelsbolaget, det i 13 § nämnda detaljhandelsbolaget eller bryggeri med rätt att tillverka starköl eller öl.

12 §.

4 m o m. Utan hinder — — — vanlig ordning;

c) resande, som ankommit från utrikes ort, eller person, som varit anställd på fartyg men därifrån avmönstrar, för eget eller familjens bruk eller som gåva till närstående för personligt bruk tullfritt eller mot erläggande av stadgad tull införa rusdrycker i enlighet med av Konungen meddelade bestämmelser;

d) till proviant hänförliga, å fartyg eller luftfartyg medförda rusdrycker behandlas på sätt därom är särskilt föreskrivet;

e) rusdrycker uppläggas å provianteringsfrilager på sätt i särskild författning är stadgat; dock att å provianteringsfrilager upplagd sådan dryck ej må, utan tillstånd av Konungen för varje särskilt fall, disponeras annorledes än till fartygs eller

(Gällande lydelse)

luftfartygs proviantering eller utrustning i föreskriven ordning; *samt*

f) rusedrycker transiteras i enlighet med de föreskrifter generaltullstyrelsen meddelar.

18 §.

Rusedrycker må — — — tjuguet år.

Utminuteri må vägras den, be-
träffande vilken nykterhetsnämnd
meddelat beslut som avses i 14 § 2
mom. lagen om nykterhetsvård, så ock
den, som enligt underrättelse från
nykterhetsnämnd genom laga kraft-
ägande dom högst ett år dessförinnan
befunnits skyldig till *olovlig försälj-
ning av rusedrycker*. Det åligger detalj-
handelsbolaget att för kommun eller
annat lämpligt område upprätta och
till utminuteringsställena inom områ-
det utsända förteckning över dem,
som sålunda må vägras utminuteri,
samt att minst en gång varje kvartal
med vederbörande nykterhetsnämnd
upptaga frågan om vilka som böra
upptagas på sådan förteckning.

35 §.

Tillstånd till utskänkning på passa-
gerarfartyg, i restaurangvagn på järn-
vägståg eller på luftfartyg som i linje-
fart befordrar passagerare (*t r a f i k u t s k ä n k n i n g*) meddelas av läns-
styrelsen i det län, där rederiet, järn-
vägens styrelse eller luftfartsföreta-
get har sitt säte.

(Föreslagen lydelse)

luftfartygs proviantering eller utrust-
ning *eller försäljning av obeskattade
varor å tullflygplats* i föreskriven
ordning;

f) rusedrycker transiteras i enlighet
med de föreskrifter generaltullstyrel-
sen meddelar; *samt*

g) *vin och starköl, som medföras
såsom proviant på järnvägståg i inter-
nationell trafik, införs i den ut-
sträckning som erfordras för bespis-
ning av passagerare under tågets gång
inom riket.*

18 §.

Rusedrycker må — — — tjuguet år.

Utminuteri må vägras den, be-
träffande vilken nykterhetsnämnd
meddelat beslut som avses i 14 § 2
mom. lagen om nykterhetsvård, så
ock den, som *icke må försälja rusedrycker och som*, enligt underrät-
telse från nykterhetsnämnd, genom
laga kraftägande dom högst ett år
dessförinnan befunnits skyldig till
*brott som avses i 80 eller 81 § eller
till försök eller medverkan som av-
ses i 89 § 1 och 2 mom. denna förord-
ning*. Det åligger detaljhandelsbola-
get att för kommun eller annat lämp-
ligt område upprätta och till utmi-
nuteringsställena inom området ut-
sända förteckning över dem, som så-
lunda må vägras utminuteri, samt
att minst en gång varje kvartal med
vederbörande nykterhetsnämnd upp-
taga frågan om vilka som böra upp-
tagas på sådan förteckning.

35 §.

Tillstånd till utskänkning på pas-
sagerarfartyg, i restaurangvagn på järn-
vägståg eller på luftfartyg som i linje-
fart befordrar passagerare (*t r a f i k u t s k ä n k n i n g*) meddelas av läns-
styrelsen i det län, där rederiet,
järnvägens styrelse eller luftfartsföreta-
get har sitt säte. *Har rederiet, järn-*

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

De i — — — å trafikföretaget.

vägens styrelse eller luftfartsföretaget icke säte inom riket, meddelas tillstånd av överståthållarämbetet.

De i — — — å trafikföretaget.

80 §.

1 m o m. Den som säljer rusdrycker utan att äga rätt därtill enligt denna förordning eller överskrider sådan rätt, straffes för olovlig försäljning med dagsböter eller fängelse i högst sex månader. *I ringa fall må från straff frias.*

Är brottet — — — ett år.

Vid bedömande — — — eller yrkesmässigt.

2 m o m. *Har den som gjort sig skyldig till olovlig försäljning av rusdrycker förut genom laga kraftvunnen dom fällt till ansvar för sådant brott eller för gärning som avses i 19 § 1 mom. eller 20 § 2 mom. förordningen angående tillverkning av brännvin eller i 22 § 1 mom. eller 23 § 1 mom. förordningen angående handel med skattefri sprit eller i 11 § 1 mom. första stycket eller 2 mom. första stycket förordningen angående vissa alkoholhaltiga preparat m. m., dömes till straff som i 1 mom. andra stycket sägs, där ej med hänsyn till brottens beskaffenhet, den tid som förflutit mellan dem eller eljest särskilda skäl äro däremot.*

3 m o m. Straffas enligt 1 mom. någon som ej äger rätt till försäljning av rusdrycker, vare de å försäljningsstället med därtill hörande lägenheter befintliga eller eljest för försäljning avsedda rusdrycker tillika med kärl och emballage vari de förvaras underkastade beslag och förbrutna.

Hava rusdrycker — — — nyss sagts.

4 m o m. Rusdrycker, som olovligt försålts, skola, jämte kärl och emballage, vara underkastade beslag och förbrutna.

80 §.

1 m o m. Den som säljer rusdrycker utan att äga rätt därtill enligt denna förordning eller överskrider sådan rätt, straffes för olovlig försäljning med dagsböter eller fängelse i högst sex månader. *I ringa fall skall dock ej till straff dömas.*

Är brottet — — — ett år.

Vid bedömande — — — eller yrkesmässigt.

2 m o m. *Innehar någon rusdrycker i uppenbart syfte att olovligen försälja dem, straffes för olovligt innehav av rusdrycker med dagsböter eller fängelse i högst sex månader.*

3 m o m. *Begår någon, som icke må försälja rusdrycker, gärning som i 1 eller 2 mom. sägs, skola, i den mån särskilda skäl ej annat föranleda, på försäljningsstället med därtill hörande utrymmen befintliga eller eljest för försäljning avsedda rusdrycker tillika med kärl och emballage förklaras förverkade.*

Hava rusdrycker — — — nyss sagts.

4 m o m. Rusdrycker, som olovligt försålts, skola, jämte kärl och emballage, förklaras förverkade.

(Gällande lydelse)

81 §.

1 m o m. Den som — — — 80 § stadgas.

Rusdrycker, med vilka förfarits på sätt i första stycket sägs, skola, jämte kärl och emballage, *vara underkastade beslag och förbrutna*.

86 §.

4 m o m. Den som mot stadgandet i 12 § 4 mom. disponerar å provianteringsfrilager upplagda rusdrycker anordnades än till fartygs eller luftfartygs proviantering eller utrustning i föreskriven ordning, straffes med dagsböter.

87 §.

Vad som — — — i strafflagen.

Brott som nu sagts må, där det ej innefattar ämbetsbrott, av åklagare åtalas endast efter angivelse av målsägande.

89 §.

1 m o m. Försök till — — — strafflagen stadgas.

Straffas enligt första stycket någon som ej äger rätt till försäljning av rusdrycker, skall vad som stadgas i 80 § 3 mom. första stycket äga motsvarande tillämpning.

90 §.

2 m o m. Rusdrycker som enligt denna förordning eller annan författning förklarats *förbrutna* skola, där-est de äro i försäljningsdugligt skick, hembjudas till detaljhandelsbolaget eller partihandelsbolaget. Kunna *förbrutna* drycker på grund av sin beskaffenhet ej tillhandahållas allmänheten, skola de hembjudas till partihandelsbolaget. Bolag till vilket rusdrycker sålunda hembjudits vare skyldigt att till skäligt pris inköpa den hembjudna varan. Är värdet så ringa, att det ej kan anses motsvara

(Föreslagen lydelse)

81 §.

1 m o m. Den som — — — 80 § stadgas.

Rusdrycker, med vilka förfarits på sätt i första stycket sägs, skola, jämte kärl och emballage, *förklaras förverkade*.

86 §.

4 m o m. Den som mot stadgandet i 12 § 4 mom. disponerar å provianteringsfrilager upplagda rusdrycker anordnades än till fartygs eller luftfartygs proviantering eller utrustning *eller försäljning av obeskattade varor å tullflygplats* i föreskriven ordning, straffes med dagsböter.

87 §.

Vad som — — — i strafflagen.

89 §.

1 m o m. Försök till — — — strafflagen stadgas.

Vid försök som i första stycket sägs skall, om gärningsmannen ej äger rätt till försäljning av rusdrycker, vad som stadgas i 80 § 3 mom. första stycket äga motsvarande tillämpning.

90 §.

2 m o m. Rusdrycker som enligt denna förordning eller annan författning förklarats *förverkade* skola, där-est de äro i försäljningsdugligt skick, hembjudas till detaljhandelsbolaget eller partihandelsbolaget. Kunna *förverkade* drycker på grund av sin beskaffenhet ej tillhandahållas allmänheten, skola de hembjudas till partihandelsbolaget. Bolag till vilket rusdrycker sålunda hembjudits vare skyldigt att till skäligt pris inköpa den hembjudna varan. Är värdet så ringa, att det ej kan anses motsvara

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

forslingskostnaderna, skall varan bevisligen förstöras.

Samma lag vare där rusdrycker som ej förklaras *förbrutna* skola försälgas på grund av bestämmelser i tullstadgan eller andra författningar.

Med den — — — till handa.

forslingskostnaderna, skall varan bevisligen förstöras.

Samma lag vare där rusdrycker som ej förklaras *förverkade* skola försälgas på grund av bestämmelser i tullstadgan eller andra författningar.

Med den — — — till handa.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1961. Äldre bestämmelser skola dock alltjämt äga tillämpning beträffande förhållanden som hänföra sig till tiden före ikraftträdandet.

Till behandling i detta sammanhang har utskottet upptagit de vid riksdagens början väckta, till bevillningsutskottet hänvisade likalydande motionerna I: 477 av herr *Lundström m. fl.* och II: 567 av herr *Ohlin m. fl.*, vari bl. a. hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller att Kungl. Maj:t måtte utreda frågan om en inköpsregistrering utan inköpsbegränsning av alkoholhaltiga drycker i syfte att inskränka och motarbeta de grova missbrukarnas och langarnas spritinköp och för riksdagen framlägga de förslag en sådan utredning kan föranleda.

I motionerna har även framställts vissa andra yrkanden, vilka utskottet behandlat i betänkande nr 48.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för de i motionerna framförda yrkandena, får utskottet, i den mån redogörelse härför inte lämnas i det följande, hänvisa till motionen II: 567.

Rörande motiveringen för de i propositionen framlagda förslagen hänvisar utskottet till ovannämnda statsrådsprotokoll. Redogörelsen härutinnan återfinnes under följande rubriker å nedan angivna sidor i propositionen, nämligen

- I. Inledning, s. 8—9.
- II. Förverkande i samband med olovlig rusdrycksförsäljning, s. 9—24.
- III. Vissa frågor rörande utminuteringskontrollen, s. 24—27.
- IV. Sjömans införsel av rusdrycker vid avmönstring, s. 27—28.
- V. Vissa frågor rörande trafikutskänkning m. m., s. 28—34.
- VI. Ändringar i rusdrycksförsäljningsförordningen i anslutning till annan lagstiftning, s. 34.
- VII. Departementschefens hemställan, s. 35.

Yrkandet om inköpsregistrering i *motionerna I: 477 och II: 567* motiveras bl. a. med att det nuvarande nykterhetstillståndet är mycket otillfreds-

ställande. Det är uppenbart att det redan förut alkoholiserade klientelet ytterligare ökat sin konsumtion och att alkoholmissbruket stegrats hos kvinnor och ungdom. Samtidigt har den s. k. langningen efter det nya systemets införande ökat i oroväckande grad. Bakgrunden till detta är det välkända faktum att grova alkoholmissbrukare aldrig »sparar» sprit utan förtär vad de har tills lagret är slut. Då affärerna är stängda har vederbörande ingen sprit kvar, och han blir då kund hos langarna.

Uppenbarligen måste under sådana förhållanden den frågan ställas om man — med bevarande av grundtanken bakom den fria spritförsäljningen — ändå kunde inskränka och motarbeta de grova missbrukarnas och langarnas spritinköp. Tanken är ingalunda ny. Som bekant ingick i nykterhetskommitténs betänkande förslag till registrering av inköpen enligt två alternativa lösningar. Registreringen skulle enligt kommittén kunna användas dels för ett statistiskt studium av konsumtionsutvecklingen, dels för att ge de nykterhetsvårdande organen uppgifter om de individuella inköpen. Vid bedömning av frågan om inköpsregistrering kan det ha sitt intresse att studera förhållandena i Finland, där man sedan länge tillämpat fri spritförsäljning kombinerad med ett system med inköpsregistrering.

Utskottet

I den förevarande propositionen framlägges förslag till åtgärder i syfte att effektivisera kampen mot langning av rusdrycker samt förslag till vissa ändringar i rusdrycksförsäljningsförordningen i andra avseenden.

I förstnämnda hänseende förordas i propositionen att den som innehar rusdrycker i uppenbart syfte att sälja dem olovligen skall kunna ådömas straff. På sådant brott — olovligt innehav av rusdrycker — skall enligt förslaget kunna följa dagsböter eller fängelse i högst sex månader, d. v. s. samma straffsanktion som normalt gäller för olovlig försäljning av rusdrycker. Vidare föreslås att för försäljning avsedda rusdrycker, som påträffas i samband med sådant brott, skall kunna tas i beslag och förklaras förverkade.

Såsom åtgärder avsedda att bekämpa langningen får i viss mån också ses de förslag som i propositionen framlägges till ändring av bestämmelserna i 18 § rusdrycksförsäljningsförordningen om avstängning från rusdrycksinköp. För närvarande må utminuteriing vägras den som högst ett år tidigare dömts för olovlig försäljning av rusdrycker. Det åligger Nya System AB att för lämpligt område upprätta och till utminuteringsställena inom området utsända förteckning över bl. a. sådana personer, s. k. spärrlistor. I propositionen föreslås att även den som fällt till ansvar för olovligt tillhandagående med anskaffande av rusdrycker må upptas på spärrlista. Samma påföljd bör enligt förslaget drabba den som gjort sig skyldig till försök till eller medverkan vid olovlig försäljning eller olovligt tillhandagående. Å andra sidan förordas att enbart överskridande av bestämmelser-

na om försäljningsrätt inte — såsom nu torde kunna ske — skall föranleda uppförande på spärllista.

Såsom utskottet haft anledning att uttala i sitt betänkande nr 48, vari utskottet tillstyrkt skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om utredning av frågan om begränsning av alkoholreklamen, delar utskottet uppfattningen att det tilltagande alkoholmissbruket bland kvinnor och ungdom utgör ett allvarligt samhällsproblem. Utskottet har därvid även framhållit att det måste åligga statsmakterna att vidta åtgärder på skilda områden för att i detta hänseende försöka bryta utvecklingen.

I samband med 1954 års omläggning av rusdryckslagstiftningen hystes förhoppningar om att övergången till fri försäljning skulle medföra att den tidigare florerande langningen av rusdrycker skulle upphöra. Så har emellertid inte blivit fallet. Det torde vara allmänt omvittnat att en omfattande langning av rusdrycker för närvarande äger rum. Inte minst med hänsyn till att langningen ofta är inriktad på ungdomen är det synnerligen angeläget att effektiva motmedel tillskapas. De i propositionen föreslagna åtgärderna, som bl. a. innebär att ingripande kan ske redan mot förberedelse till olovlig försäljning, synes utskottet väl ägnade att tjäna det avsedda ändamålet. Utskottet tillstyrker således propositionen i denna del.

I detta sammanhang torde böra erinras om att riksdagen nyligen på förslag i proposition nr 104 anvisat ett reservationsanslag av 600 000 kronor till en upplysningsverksamhet i ungdomsfrågor. Härvid avses en särskild kampanj skola bedrivas med syfte att mobilisera folkopinionen mot anskaffande av rusdrycker till ungdom. Årets riksdag har vidare haft att pröva motionsvis framställda utredningsyrkanden rörande åtgärder mot bl. a. sprit- och narkotikamissbruk hos ungdomen, därvid riksdagen på förslag av allmänna beredningsutskottet i utlåtande nr 23 i skrivelse till Kungl. Maj:t givit till känna vad beredningsutskottet i anledning av dessa motioner anfört.

Till behandling i detta sammanhang har utskottet upptagit yrkandet i motionerna I: 477 och II: 567 om skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om utredning av frågan om inköpsregistrering utan ransonering i syfte att inskränka och motarbeta de grova missbrukarnas och langarnas rusdrycksinköp.

Såsom motionärerna framhållit föreslog nykterhetskommittén i sitt betänkande om rusdrycksförsäljning och nykterhetsvård (SOU 1952: 54) att alla rusdrycksinköp i systembutikerna skulle göras till föremål för central registrering. I 1954 års nykterhetsproposition avvisades emellertid tanken på en inköpsregistrering bl. a. med hänsyn till att värdet därav efter övergången till fri försäljning bedömdes skola bli tämligen ringa. Mot de begränsade fördelarna borde också vägas de med ett sådant system förbundna förhållandevis stora kostnaderna samt det ganska omständliga inköpsförfarande som nödvändigtvis måste bli följden.

Även om en inköpsregistrering kan ha ett visst värde i kampen mot missbrukare och langare, talar emellertid enligt utskottets mening vägande in-

vändningar emot en sådan registrering. Förutom nyss redovisade uttalanden i 1954 års nykterhetsproposition kan anföras skäl av psykologisk art. Efter-som en inköpsregistrering i hög grad skulle öka formaliteterna kring sprit-inköpen föreligger vissa risker för att systemet skulle kunna ha en sugges-tiv effekt av samma typ som ansetts vara förenad med motbokssystemet — en effekt man velat komma ifrån genom övergång till fri försäljning.

Enligt utskottets mening bör resultatet av de av utskottet i det föregå-ende tillstyrkta åtgärderna mot langare och andra, som gör sig skyldiga till olaga hantering med rusdrycker, avvaktas innan en så ingripande re-form som en allmän inköpsregistrering överväges. Med det anförda av-styrker utskottet de föreliggande motionsyrkandena.

I den förevarande propositionen framlagda förslag, beträffande vilka ut-skottet inte i det föregående gjort särskilt uttalande, har inte föranlett erinran från utskottets sida.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

A) att riksdagen måtte med bifall till Kungl. Maj:ts före-varande proposition, nr 135, antaga ovan intagna förslag till förordning om ändring i rusdrycksförsäljningsförordningen den 26 maj 1954 (nr 521); samt

B) att de likalydande motionerna I: 477 av herr Lund-ström m. fl. och II: 567 av herr Ohlin m. fl., i vad motio-nerna avser frågan om en inköpsregistrering utan inköps-begränsning av alkoholhaltiga drycker, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 9 maj 1961

På bevillningsutskottets vägnar:

JOHN ERICSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar John Ericsson, Hagberg, Spetz, Gustaf Elofsson*, Söderquist, Oscar Carlsson, Yngve Nilsson, Wärnberg, Tage Jo-hansson och Wirmark*; samt

från andra kammaren: herrar Nilsson i Svalöv, Vigelsbo, Engkvist, Gustafson i Göteborg, Christenson i Malmö*, Andersson i Essvik, fru Holm-qvist, herrar Forsberg, Kristenson i Göteborg och Björkman.

*) Icke närvarit vid justering av betänkandet.

Reservation

av herrar *Spetz, Söderquist, Gustafson* i Göteborg och *Christenson* i Malmö, vilka

dels ansett att utskottets yttrande från och med det stycke å s. 9 rad 10 uppiifrån, som börjar med orden »I samband», till och med det stycke å s. 10 rad 11 uppiifrån, som slutar med orden »föreliggande motionsyrkandena», bort ha följande lydelse.

I samband med 1954 års omläggning av rusdryckslagstiftningen hystes förhoppningar om att övergången till fri försäljning skulle medföra att den tidigare florerande langningen av rusdrycker skulle upphöra. Så har emellertid inte blivit fallet. Det torde vara allmänt omvittnat att en omfattande langning av rusdrycker för närvarande äger rum. Inte minst med hänsyn till att langningen ofta är inriktad på ungdomen är det synnerligen angeläget att effektiva motmedel tillskapas. Utskottet tillstyrker således propositionen i denna del.

I detta — — — (= utskottet s. 9 rad 20 uppiifrån — rad 12 nedifrån) — — — langarnas rusdrycksinköp.

Effekten av 1955 års nykterhetsreform som ju bl. a. innebar ett upphävande av rusdrycksransoneringsen blev en mycket kraftig uppgång i både den totala spritkonsumtionen och antalet alkoholmissbrukare. Den totala konsumtionen av spritdrycker var 1956 16,5 % högre än året före reformen. Ökningen av alkoholmissbruket återspeglades i den kraftiga uppgången av antalet fylleriförseelser som för städernas del 1956 var inte mindre än 111 % fler än året före reformen.

I dag präglas situationen av en nedgång både i starkspritförbrukning och i antalet fylleriförseelser. Detta måste emellertid ses som en långsamt pågående minskning från den onormalt höga nivå som alkoholkonsumtionen nådde i och med att motboken avskaffades och en motsvarande förbättring totalt sett av den därav förorsakade starka försämringen av nykterhetsläget. Ytterligare anledning till en mycket försiktig bedömning av denna tendens till förbättring av nykterhetstillståndet i stort utgör den av utskottet ovan påtalade utvecklingen när det gäller kvinno- och ungdomsfylleriet. Inom dessa sektorer pågår ännu en markant försämring av läget. De kvinnliga fylleriförseelserna var t. ex. 1956 73 % fler än året före reformen och 1959 122 % fler. Fylleriförseelserna bland ungdomarna i 15—17 års åldern visar en liknande tendens och är f. n. lika hög som för befolkningen i genomsnitt under år 1954.

Det enligt utskottet mest skrämmande i denna utveckling är det nämnda mycket starkt försämrade nykterhetsläget bland ungdomen. Alkoholproblemet kan nämligen inte ses som en isolerad socialmedicinsk företeelse. I alkoholmissbrukets spår följer ökad kriminalitet och en rad andra sociala

skadeverkningar som givetvis måste betraktas med särskilt stor oro när det gäller den uppväxande generationen. För att komma till rätta med de här nämnda problemen måste det nykterhetsfrämjande arbetet på olika sätt intensifieras. Med nykterhetsfrämjande åtgärder avser utskottet därvid inte bara de kommunala och statliga nykterhetsorganens arbete utan även den klinisk-medicinska behandlingen, forskningen på alkoholområdet, länkrörelsens verksamhet och dessutom det ytterst väsentliga förebyggande arbete som utföres av de frivilliga nykterhetsorganisationerna.

Enligt utskottet bör man härutöver även överväga olika åtgärder som syftar mera direkt till en begränsning av alkoholkonsumtionen. Utvecklingen har dock inte givit belägg för att en återgång till en allmän kvantitetsbegränsning vore motiverad. Däremot bör man enligt utskottet inte bortse från möjligheten att med beskattningens hjälp medverka till en nedskärning av den individuella konsumtionen.

I övrigt anser utskottet att såsom i motionerna anförts en utredning är motiverad rörande ett registreringsförfarande utan inköpsbegränsning. Nykterhetskommittén visade i sitt betänkande på två alternativa förfaranden. Enligt det ena skulle inköp av spritdrycker registreras *centralt*, varvid inköpen kunde göras i vilken utminuteringsbutik som helst mot uppvisande av ett legitimationskort. Det andra förutsätter en *lokal* registrering, varvid inköpen skulle begränsas till en viss butik. Syftet med den föreslagna inköpsregistreringen skulle enligt motionärerna vara att ge de nykterhetsvårdande organen bättre möjligheter att hålla efter de grova missbrukarna och langarna. En inköpsregistrering utan ransonering måste enligt utskottets mening givetvis ges en sådan utformning, att den blir så lite besvärande som möjligt för det stora flertalet skötsamma konsumenter. Det skulle ju här gälla en åtgärd av helt annat slag än en ransonering med användande av motbok eller på annat sätt. Utskottet vill för sin del inte ta ställning till frågan om en sådan registrerings lämplighet men vill ansluta sig till det i motionerna framställda yrkandet att denna fråga skall närmare utredas.

dels ock ansett att utskottet under punkten B) bort hemställa,

B) att riksdagen med bifall till de likalydande motionerna I: 477 av herr Lundström m. fl. och II: 567 av herr Ohlin m. fl., i vad motionerna behandlas i detta betänkande, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t

1) begära utredning av frågan om åtgärder — som utan att innebära någon begränsning av rätten till inköp — skulle möjliggöra registrering av inköpen av alkoholhaltiga drycker i syfte att inskränka och motarbeta grovt missbruk och langning; samt

2) i övrigt giva till känna vad utskottet ovan anfört.